

Oslofjorden trenger økt beskyttelse, men hvordan regulere fritidsfisket mest hensiktsmessig?

30. oktober 2021

Den økologiske tilstanden i Oslofjorden er under sterkt press, hovedsakelig som følge av:

1. Forurensing fra landbruk, avløp og industri, som tilfører nitrogen, fosfor og miljøgifter.
2. Langvarig overfiske, blant annet gjennom bunntåling som ødelegger havbunnen.
3. Bygging i strandnære områder, som skader økosystemer og reduserer tilgjengelighet for friluftsliv.

Indre Oslofjord er sterkt påvirket av husholdnings- og næringsavrenning, mens Ytre Oslofjord i tillegg er betydelig preget av avrenning fra jordbruket. Myndighetene må ta ansvar for å redusere disse belastningene. Samtidig er det nødvendig å stramme inn fiskereguleringene for å beskytte sårbare arter og sikre en mer bærekraftig forvaltning av fjorden.

I dagens situasjon er uomtvistelig fiske en faktor som må hensyntas, og mest sannsynlig reguleres langt strengere enn tilfelle har vært til nå. For å sikre Oslofjordens økosystem på lang sikt, er det derfor etter Norges Jeger- og Fiskerforbunds (NJFF) behov for å styrke tiltakene for både fritids- og kommersielt fiske. NJFF mener det er viktig at en håndterer utfordringene med bunntåling (som beskrevet i «Krafftak for kysttorsken» HI-rapport 2021-2), og å regulere det kommersielle fisket hensiktsmessig, men fokuserer her på forvaltning av fritidsfisket. NJFF mener at en for å nå målet om å ivareta utsatte bestander og økosystemet i Oslofjorden må finne løsninger som:

1. Beskytter arter som ikke tåler beskatning (som torsk)
2. Legger til rette for et bærekraftig fiske på arter som har et høstbart overskudd (som makrell og sjøørret).

Selv om det finnes truede arter, er det imidlertid fortsatt mulig å drive et bærekraftig fritidsfiske på arter slik som makrell (som proxy), men også svært mange andre arter som det er liten eller ingen fokus på (det er om lag 160 fiskearter i fjorden i dag). Disse artene kan fiskes uten stor risiko for bifangst av truede arter, og NJFF mener, som vi tidligere har nevnt, det fortsatt er mulig å opprettholde et bærekraftig fritidsfiske parallelt med hensiktsmessig innrettede nullfiskeområder. Dette krever imidlertid målrettede og faglig forankrede tiltak som evalueres jevnlig, samt at en involverer fritidsfiskerne og deres kompetanse i utformingen av tiltak.

Kunnskapsgrunnet må styrkes uavhengig av hvilket grep en tar

I september ba Fiskeridirektoratet Havforskningsinstituttet (HI) om en vurdering av ulike tiltak for Oslofjorden. HI-rapporten fremhever brislingen som nøkkelart og at nullfiskeområder kan ha positive effekter ved å stabilisere økosystemet. Rapporten påpeker imidlertid en rekke svakheter i kunnskapsgrunnet:

1. Manglende forskning på effekter av pelagisk fiske i fjorden.
2. Svært begrenset data om fritidsfiske.
3. Mangelfull innsikt med tanke på optimal størrelse og antall nullfiskeområder, og sikkerhet mht effekt av tiltaket.

For å sikre god kvalitet på tiltakene, foreslår HI et før-etter-kontroll-design i overvåkingen. NJFF mener at både tiltakene og effektoppfølgningen av disse kan forsterkes vesentlig ved å dele fjorden

opp i flere soner, kombinert med å innføre strengere reguleringer for flere arter og fiskeredskaper enn tilfelle er i dag.

Er inndelingen av nullfiskeområdene i alternativ 3 hensiktsmessige?

NJFF er ikke motstander av å innføre nullfiskeområder, men mener at en må vurdere både omfang og innhold slik at en oppnår formålet med tiltaket samtidig som en ikke rammer aktiviteter som ikke vil være til skade for verneformålet.

Med hensyn til de tre områdene som er foreslått i Fiskeridirektoratets «Alternativ 3» mener vi at særlig den store sonen innenfor linjen Horten-Moss (område1) er uhensiktsmessig stor. Dersom en bestemmer seg å innføre nullfiskeområde fremfor å regulere fisket mer hensiktsmessig enn i dag, så mener NJFF at en vil få mer ut av en kombinasjon av en oppstramming i de generelle fiskereglene i fjorden kombinert med flere mer avgrensede nullfiskeområder. Dette vil også være mer i tråd med tankegangen i forskeroppøpet fra i vår (<https://www.khrono.no/okosystemet-i-oslofjorden-kollapser-vi-trenger-tiltak/858786>) hvor det ble pekt på et nettverk av nullfiskeområder – noe «Alternativ 3» etter NJFF mening ikke oppfyller.

En slik tilnærming vil i tillegg til å gi en betydelig økt beskyttelse av hele fjorden, gi større mulighet for å etablere referanseområder med tanke på å følge opp effekter av tiltakene. Det samme kan sies om de store områdene som er foreslått ved de to nasjonalparkene. NJFF mener at fremfor å ha disse to områdene ville det vært mer hensiktsmessig å ha et større antall områder med tilhørende referanseområder. I sum vil en slik tilnærming gi like stort eller større vernet omfang, men være mer hensiktsmessig med hensyn til å opprettholde en viss aktivitet for befolkningen i hele det omfattede området. I figuren på siste side har vi forsøkt å skissere hvordan en slik inndeling kan se ut. NJFF mener dette forslaget i langt større grad ville bidratt til å møte de to punktene over ved å gi økt beskyttelse for utsatte arter og økosystemer samtidig som det ivaretar større deler av befolkningen rundt fjorden.

Alternative løsninger til omfattende nullfiskeområder

NJFF foreslår et sett målrettede tiltak for å kombinere ivaretagelse av fjorden med et bærekraftig fiske. Disse bør vurderes uavhengig av om en går for nullfiskeområder eller ikke:

1. Regulering av arter med høstbart overskudd

Fritidsfiske på arter med robuste bestander kan fortsette gjennom målrettede tiltak:

- Minstemålet bør vurderes og en bør innføre maksimumsmål å beskytte viktige stor moden hunnfisk («BOFFF's») hos enkelte arter og gi bestandene anledning til å få en mer naturlig bestandsstruktur og økt reproduksjonspotensial. NJFF mener blant annet en bør innføre maksimumsmål på arter som lyr, sei, og hvitting. I dag er det i mange områder av fjorden store tettheter av hvitting, men svært sjelden hvitting over minstemålet (32 cm). Det er sannsynligvis ikke noe problem om det høstes litt av småhvittingen, som det er flest av, men en bør la fisk f.eks. over 30 cm gå. I mange områder burde en for en slik art vurdert et fangstvindu ved å f.eks. tillate fangst av individer mellom 20 og 30 cm.

Dette er en helt vanlige former for regulering i det marine fritidsfisket i en rekke land (f.eks. USA og Canada).

- Vurdere personkvoter, f.eks. (tallene må rimelig nok vurderes):
 - Maksimalt 30 sild/brisling pr dag
 - Maksimalt 10-20 makrell pr dag

- Maksimalt 1-2 piggvar/slettvar
- Sesongbaserte restriksjoner og redskapsbegrensninger – for eksempel kun tillatt med stangfiske (og eventuelt håndsnøre der isfiske tillates).

2. Streng beskyttelse av sårbare arter

For arter, som torsk, i kritisk situasjon bør vi:

- Videreføring av totalforbud mot torskefiske.
- Målrettede nullfiskeområder for arter med behov for beskyttelse, slik som dagens fredningsområde for torsk og fredningsområder for hummer, heller enn generelle forbud som også omfatter arter med høstbare bestander.

3. Oppsyn og informasjon

Økt kontroll og tydeligere kommunikasjon er nødvendig for å sikre regeloverholdelse:

- Informasjon på populære fiskeplasser og tilgjengelig på flere språk.
- En har allerede et godt verktøy i Fiskeridirektoratets app for fritidsfiske. Der er allerede kartløsninger som viser hvor en er (GPS-lokasjon), slik at en enkelt kan se hvilke regler som gjelder der en er. Appen er allerede utviklet, så en utvidelse av innholdet være lite ressurskrevende (den må uansett oppdateres). Ved bruk av appen er et økt antall, men mer avgrensede, nullfiskeområder uproblematisk å forholde seg til. I andre land, f.eks. Canada, er det vanlig å ha svært detaljerte reguleringer i det marine fritidsfisket, og disse reglene følges. En må forvente at det offentlige som forvalter ivaretar dette informasjonsbehovet, slik rettighetshavere som forvalter innlandsfiske i Norge alltid har gjort.
- Mer aktivt oppsyn for å håndheve fiskereguleringene. En trenger ikke nødvendigvis øke ressursen vesentlig, men en må målrette innsatsen mot de områdene en mener det viktigst å følge opp, og det må etableres hensiktsmessige sanksjoner ved brudd på reguleringene.

4. Langsiktig forvaltning og engasjement

For å opprettholde lokal forvaltning og engasjement for fjorden så er det mest hensiktsmessig at befolkningen tillates å fiske bærekraftig:

- Bærekraftig forvaltning som pedagogisk verktøy for å fremme ansvarlig høsting av naturressurser, og at dette omfatter et bredt lag av befolkningen.

En helhetlig tilnærming som beskytter sårbare arter samtidig som den ivaretar bærekraftig fiske er nødvendig for Oslofjordens fremtid. Ved å balansere bevaring og bærekraft kan vi sikre at fjorden fortsetter å være en verdifull ressurs for kommende generasjoner. NJFF mener oppriktig at ved å fjerne fritidsfiskerne helt fra store deler av fjorden så tar en også bort de kanskje mest engasjerte brukerne og de viktigste øynene mht å se eventuelle utfordringer i og ved fjorden.

Oslofjorden trenger økt beskyttelse, men hvordan regulere fritidsfisket mest hensiktsmessig?

